

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.19 - מדיניות האכיפה בעבירות של יידיי אבנים
	עדכון אחרון: 2 בטבת התש"ע, 24 דצמבר 2009

2.19 מדיניות האכיפה בעבירות של יידיי אבנים

א. רקע

"תופעת יידיי האבנים לעבר רכבים אינה חדשה עמנו, ולרוב חוטאים בה צעירים ואף קטינים. על מציאות קשה זו נכון להגיב ביד קשה, הן כדי לגמול למידיי האבנים נוכח סטייתם מן השורה, והן כדי להרתיע את הרבים"; עניין גדיר, בעמ' 2.¹

1. הנחיה זו עניינה בריבוי מקרים, לו אנו עדים בשנים האחרונות, של יידיי אבנים לעבר כלי רכב, לרבות בזמן נסיעה בצירי תנועה, לעבר אנשי כוחות הביטחון, לעבר מחסומים וכו'.

מדובר בעבירות חמורות, היוצרות סיכון מוחשי לפגיעה בגוף וברכוש, משבשות את אורח החיים התקין של תושבי ישראל, ומבטאות קריאת תיגר על שלטון החוק. הן קלות לביצוע, וקשות לאיתור, לחקירה ולמניעה. פעמים, הן משמשות כ"כרטיס כניסה" לעולם הפח"ע, שלב ראשוני במדרג פעילות הטרור, ממנו עלולה לצמוח פעילות חבלנית חמורה יותר.

2. לצד חומרת התופעה, יש ליתן את הדעת אף להתפשטותה. לפי חוות דעת שב"כ המצ"ב, חלה בשנה האחרונה עליה ניכרת במספר התקיפות באמצעות יידיי אבנים.

על רקע זה, מתעורר צורך באכיפה קפדנית, במגמה לצמצם את מספר האירועים, להרתיע משתתפים פוטנציאליים בביצוע העבירות ולספק הגנה נאותה לציבור. הדבר אמור הן במישור הענישה, והן במעצרים של מידיי אבנים עד לתום ההליכים.

3. מטרתה של הנחיה זו לעצב מדיניות אכיפה אחידה והולמת, לטיפול בעבירות של יידיי אבנים. על מדיניות זו לספק מענה הולם לחומרת העבירות ולסיכון הרב הגלום בהן, ועם זאת להתחשב בפרופיל השכיח של מבצעי העבירות, שפעמים רבות הינם צעירים/קטינים, ללא מעורבות פלילית קודמת.

ב. מדיניות עונשית

4. הפסיקה, העוסקת ביידיי אבנים נוטה, ככלל, לעבר תוצאות מקלות. בית המשפט מסתפק, דרך כלל, בענישה מתונה ולא אחת אף נמנע מהרשעתם של מידיי אבנים שהם קטינים.² עם זאת, קיימות גם הכרעות מחמירות יותר, בהן הושתו מאסרים קצרים בפועל.³

¹ ע"פ 411/09 גדיר נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 21.4.2009).

² ראו לדוגמא: ע"פ 180/09, 307/09 פלוני נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 1.3.2009); ע"פ 4080/06 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.1.2007); ע"פ 5025/06 מדינת ישראל נ' פלונים (לא פורסם, 15.3.2007); ע"פ 4307/06 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 22.1.2007); ע"פ 7063/06 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 16.1.2007); ע"פ 4947/05, 10546/05 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 3.8.2006); ע"פ 7211/04 מדינת ישראל נ' פלוני (לא פורסם, 13.3.2006); ע"פ 296/88 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 15.5.1989).

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.19 - מדיניות האכיפה בעבירות של יידוי אבנים
	עדכון אחרון: ז בטבת התש"ע, 24 דצמבר 2009

5. לעמדתנו, הענישה הקיימת אינה עונה על היבטיה השונים של התופעה, כמפורט לעיל. מטרתה של הנחיה זו להביא להחמרה מדודה ואחידה בענישה.

בשאיפה ליצור מדיניות אחידה, ומשום שתופעת יידוי האבנים מאופיינת, ככלל, בדפוס דומה של מקרים, תוצג להלן המדיניות בדרך של "עונש מוצא" המותאם ל"מקרה טיפוסי". יודגש, כי אין בכך כדי לייתר את הפעלתו של שיקול דעת פרטני, בגיבוש עמדת התביעה לעונש בכל הליך והליך.

6. נקודת המוצא לגיבוש מדיניות התביעה לעונש הינו **מקרה טיפוסי** כדלקמן: יידוי אבנים לעבר רכב פרטי נוסע, באירוע בודד, בידי קטיין כבן 16 שהוא חלק מחבורה, ללא רקע עברייני קודם וכאשר לא נגרמה פגיעה כלשהי כתוצאה מיידוי האבן. **עונש המוצא** למקרה הטיפוסי, לו תטען התביעה, הינו עונש של 3-4 חודשי מאסר לריצוי בפועל, שלא בדרך של עבודות שירות.

7. מעמדה עונשית זו יש לסטות, לחומרה או לקולא, בהתאם למכלול נתוני האירוע והעבריון. בין היתר, יישקלו השיקולים הבאים:

א. **שיקולים לחומרה:** תוצאה של פגיעה ברכוש ו/או בגוף; מעורבות במספר אירועים של יידוי אבנים; הרשעות קודמות רלוונטיות; היות הנאשם בגיר; אירוע שגלומה בו סכנה מוגברת לפגיעה בחיים או בגוף (למשל יידוי לעבר אוטובוס, או יידוי אבנים בשילוב של הנחת מחסומים בכביש); תקיפה מתוכננת מראש (להבדיל מאירוע ספונטני של יידוי אבנים); רקע אידיאולוגי לביצוע המעשים, ביצועם במהלכה של תקופת מתיחות מוגברת, ו/או ביצועם כחלק מאירוע נרחב של הפרות סדר.

ב. **שיקולים לקולא:** גיל צעיר במיוחד (12-15); חלוף זמן של שנה ומעלה מביצוע העבירה, כשבתווך לא בוצעו עבירות נוספות; הודיה וחרטה כנה; אינדיקציות שיקומיות או קטיעתו של מהלך שיקומי; נסיבות אישיות ייחודיות (מצב רפואי או נפשי חריג, מצוקה אישית, משפחתית ו/או כלכלית מיוחדת וכו').

יודגש, כי אין בשיקולים האמורים, לחומרה או לקולא, משום רשימה ממצה. כבכל הליך פלילי, יש להפעיל שיקול דעת ולהתאים את העמדה העונשית לנתוני המקרה.

עוד יודגש, כי רק במקרים חריגים תסכים התביעה לנקיטה באמצעי של הימנעות מהרשעה.

³ ראו: עניין גדיר; ע"פ 6973/06 אסעד הייב נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 12.11.2007); והשוו: ע"פ 3828/02 מדינת ישראל נ' אבויעיש (לא פורסם, 18.11.2002).

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.19 - מדיניות האכיפה בעבירות של ידוי אבנים
	עדכון אחרון: ז' בטבת התש"ע, 24 דצמבר 2009

ג. מדיניות התביעה בהליכי מעצר עד לתום ההליכים

8. תופעת ידוי האבנים מתאפיינת, כאמור, ביצירתו של סיכון מוחשי לפגיעה בגוף וברכוש. לעיתים, מבוצעת העבירה על רקע תפיסות אידיאולוגיות, ועשויה להוות שלב ראשון, בדרך לפעילות חבלנית חמורה יותר. מכאן המשקל הרב, אותו יש ליתן להיבט המניעתי המידי, במסגרת האכיפה הכוללת.

9. פסיקתו של בית המשפט העליון מציגה גוף נכבד של החלטות, המורות על מעצרו של מידי אבנים.⁴ באחת הפרשות נקבע כדלקמן:

"מי שבזדון משליך אבנים לעבר כלי רכב ומסכן את התנועה בדרכים, היודה אבנים בשוטרים הבאים להשליט סדר במקום של התפרעות, יהיו מניעו וזהותו הלאומית אשר יהיו, יהא גילו אשר יהא, חייב לדעת מראש, כי מעלה הוא על עצמו כי מסוכן הוא ובהיותו כזה, הרי שבמידה וייתפס, סיכויי להשתחרר ממעצר קלושים וחלופת מעצר לא תאיין את מסוגלותו לשוב לסורו"; עניין **עויסאת**, בעמ' 3587.

יש לשים לב, כי רבות מן ההחלטות האמורות ניתנו בתקופות של מתיחות כוללת.

10. על רקע זה, **בכל תיק יש לשקול לבקש מבית המשפט, להורות על מעצרו של מיידה האבנים עד לתום ההליכים**. בהפעלת שיקול הדעת, יושם דגש על אומדן הסיכון, הנשקף מן הנאשם. זה יגבר ככל שמדובר בריבוי אירועים של ידוי אבנים, ברקע אידיאולוגי לביצועה של העבירה או בביצועה על רקע תקופת מתיחות, שטרם חלפה. תקיפתם של שוטרים או חיילים עשויה אף היא להצביע על סיכון להישנות המעשים, ככל שיש בה ביטוי של עוינות ייחודית כלפי רשויות אכיפת החוק. כך גם קיומן של הרשעות קודמות רלוונטיות, הליכים תלויים ועומדים, או מגורים/שהות של הנאשם במקום המתאפיין בריבוי אירועים של ידוי אבנים.

11. בהחלטה על הגשת בקשת מעצר יינתן משקל, בנוסף, למיקום חלופת המעצר העומדת על הפרק, וליכולת הפיקוח של המשטרה על תנאי שחרורו של הנאשם. מובן, כי לא מדובר ברשימה ממצה של שיקולים.

12. עם זאת יודגש, כי אין באמור לעיל ליתר את הפעלתו של שיקול דעת פרטני ורגיש. יש ליתן את הדעת לשיקולים כגון גיל צעיר במיוחד, מצוקה ייחודית במעצר, הליך שיקומי קיים ועוד. לצד המדיניות הקפדנית, לעיתים ראוי יהיה להימנע מבקשה לעצור את הנאשם עד לתום ההליכים. ההכרעה תיגזר ממכלול הנתונים הספציפיים.

⁴ ראו למשל: בש"פ 3760/04 זין נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.4.2004); בש"פ 1655/07 עויסאת נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 7.3.2007); בש"פ 7171/00 מדינת ישראל נ' חאמד (לא פורסם, 8.10.2000); בש"פ 7103/00 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.10.2000); בש"פ 3885/02 דעאס נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 15.5.2002); בש"פ 2499/02 מחמוד נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.3.2002); בש"פ 274/01 בכר נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 21.1.2001); בש"פ 8097/00 זרעניני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 21.11.2000); בש"פ 496/89 מדינת ישראל נ' יונה, פ"ד מג(2), 450 (1989). קיימות גם החלטות נוגדות, ראו לדוגמא: בש"פ 371/01 אסמעיל נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 913 (2001).

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.19 - מדיניות האכיפה בעבירות של יידוי אבנים
	עדכון אחרון: ז' בטבת התש"ע, 24 דצמבר 2009

ד. הערה - יידוי בקבוקי תבערה וסיכון המשתמשים בדרך בדרכים אחרות

13. יש להקפיד על הבחנה ברורה, בין יידוי אבנים לבין יידוי של בקבוקי תבערה. אלה שני סוגי מעשים, הנמצאים בדרגות חומרה וסיכון שונות, ושאינן לקשור ביניהם מבחינת מדיניות האכיפה. תקיפה בבקבוק תבערה הינה פעולה חבלנית מובהקת, שחומרתה יתרה. היא מצריכה מיומנות הפעלה והכנה מקדימה, להבדיל מיידוי אבנים שעשוי להתרחש בצורה ספונטנית. פוטנציאל הפגיעה והנזק, לגוף ולרכוש, של בקבוק תבערה הינו גבוה שבעתיים מזה של תקיפה באבן.

14. לכן, אין לגזור מן האמור בהנחיה זו, לטיפול במקרים של יידוי בקבוקי תבערה. במקרים האחרונים תינקט מדיניות אכיפה שהיא מחמירה בצורה משמעותית.

15. באשר לדרכים אחרות של סיכון המשתמשים בדרך, כהבערת צמיגים או הנחת מכשולים אחרים, הרי שיש לבחון כל מקרה לגופו. ככל שדרגת הסיכון שנוותה למעשה דומה לזו הנשקפת מיידוי אבנים, ניתן להקיש מן האמור בהנחיה זו. ככל שמדובר בסיכון רב יותר, יש לנקוט בעמדה מחמירה יותר, הדומה לזו הננקטת בעניינם של מידי בקבוקי תבערה.